

ПРОУЧВАНЕ НА НОРМАТИВНАТА СРЕДА, РЕГЛАМЕНТИРАЩА МЕРКИТЕ ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА МЕСТНО НИВО И ИНФОРМИРАНОСТТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ И НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ В МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ В ОБЩИНА РИЛА

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Съдържание

ПРОУЧВАНЕ И АНАЛИЗ НА НОРМАТИВНАТА СРЕДА, РЕГЛАМЕНТИРАЩА МЕРКИТЕ ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА МЕСТНО НИВО.....	3
I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
II. ПОЛИТИКИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕС	4
III. ПОЛИТИКИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ В БЪЛГАРИЯ	6
IV. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ В СФЕРАТА НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ.....	9
V. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА МЕРКИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ.....	30
VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	34
ДОКЛАД ОТ АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ И ПРОВЕДЕНИ ФОКУС-ГРУПИ ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА ИНФОРМИРАНOSTТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ И НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ В МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ В ОБЩИНА РИЛА.....	37
I. ДОКЛАД ОТ АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ.....	37
II. АНАЛИЗ НА ПРОВЕДЕНИТЕ ФОКУС ГРУПИ	55
III. ОСНОВНИ ИЗВОДИ	58

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

ПРОУЧВАНЕ И АНАЛИЗ НА НОРМАТИВНАТА СРЕДА, РЕГЛАМЕНТИРАЩА МЕРКИТЕ ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА МЕСТНО НИВО

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Съгласно дефиницията, дадена от Директива 2012/27/ЕС, „енергийна ефективност“ означава съотношението на изходното количество производителност, услуга, стока или енергия спрямо вложеното количество енергия. Даденото в Директивата понятие „подобряване на енергийната ефективност“ означава повишаване на енергийната ефективност в резултат на технологични, поведенчески и/или икономически промени. В българското законодателство енергийната ефективност се разглежда като част от политиката за устойчиво развитие на страната.

Законът за енергийната ефективност (ЗЕЕ) се придържа към дадената в цитираната директива дефиниция (съгласно §1, т. 8 от ДР на ЗЕЕ). Като цяло енергийната ефективност означава извличането на максимална полза от единица енергия чрез използването на модерни технологии от производството, до бита и промените в навиците на потребителите. Ефективното използване на енергия означава да се покриват същите нужди, да се поддържа същото ниво на комфорт и безопасност, но да се използват ефективно енергийните ресурси, което означава пряко спестяване на ресурси и пари.

Изпълнението на политиката за енергийна ефективност е предизвикателство за всяка държава и е свързан с финансови, поведенчески и регулаторни фактори, съответно изисква отделяне на особени усилия и внимание. Нормативната база на политиките по енергийна ефективност е една от най-динамично развиващите се в последните години и тенденцията в тази сфера е към усложняване и разширяване на обхвата на отношенията, които регулира тя, предвид факта, че съчетава интересите на публичните субекти, бизнеса и гражданите в една обща рамка. В този смисъл, периодичните анализи на нормативната рамка са важни за формулирането на последователни и устойчиви политики по управление на процесите в сферата, включително до ниво

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

община, където всъщност се изпълняват голяма част от националните мерки по енергийна ефективност.

II. ПОЛИТИКИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕС

Енергийната ефективност е стратегически приоритет за Европейския съюз и в частност, това все повече важи и за България. Новите европейски цели за енергийна ефективност, ВЕИ и спестявания на въглеродни емисии до 2030 г. са определени в Четвъртият енергиен пакет „Чиста енергия за всички европейци“. Съгласно него, всяка държава членка определя своите цели за енергийна ефективност (ЕЕ) и дял на възобновяемата енергия (ВЕИ) в брутно си крайно енергийно потребление до 2030 г. съобразно общите европейски цели.

Това ясно показва стремежа на ЕС към увеличаването на ЕЕ и използването на ВЕИ и включването на все по-големи инвестиционни ресурси до 2030 г. С оглед на това е насочен и сериозен дял от средствата за климатични политики в бюджета на ЕС във многогодишната финансова рамка (2021-2027). Европейският зелен договор (Зелената сделка) има за цел да превърне Европа в първия климатично неутрален континент до 2050 г. и така да запази своите природа и биоразнообразие, като същевременно засили конкурентоспособността на европейската индустрия и гарантира честен преход за засегнатите региони и работници.

В изпълнение на това, Европейската Комисия ежегодно приема десетки законодателни и незаконодателни инициативи за реализиране на амбицията на ЕС относно климата; към чиста, достъпна и сигурна енергия; индустриална стратегия за чиста и кръгова икономика; устойчива и интелигентна мобилност; екологизиране на Общата селскостопанска политика; опазване на биоразнообразието; постигане на нулево замърсяване и среда без токсични вещества; интегриране на устойчивостта във всички политики на ЕС и др.

Политиката по енергийна ефективност на ЕС датира от 2006 г., когато Комисията стартира първия си „План за действие за енергийна ефективност: реализиране на потенциала“ (COM(2006)0545). Неговата цел е да мобилизира широката общественост, политиките и участниците на пазара, както и да трансформира вътрешния енергиен

пазар по начин, който да осигури на гражданите на ЕС най- ефективните в енергийно отношение инфраструктура (включително сгради), продукти (включително уреди и автомобили) и енергийни системи в света.

В своята резолюция от 15 декември 2010 г. във връзка с преразглеждането на Плана за действие относно енергийната ефективност (Т7-0485/2010) Европейският парламент ясно подчертава, че трябва да бъде приета задължителна цел за енергийна ефективност от най-малко 20% до 2020 г. Той призовава също за преразглеждане на Директивата относно енергийните услуги през 2011 г., така че да се включи разширена времева рамка до 2020 г. и критична оценка на националните планове за действие за енергийна ефективност и тяхното прилагане. В допълнение, Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност цели установяването на обща рамка за насърчаване на енергийната ефективност в ЕС, с оглед осигуряване постигането до 2020 г. на целта за 20% спестяване на първична енергия, и създаване на условия за подобряване на енергийната ефективност и след това. Мерките, които са предвидени в директивата, са насочени към:

- оползотворяване на потенциала от енергийни спестявания в целия енергиен сектор от производството, преноса и разпределението до крайното потребление на енергия;
- оползотворяване на потенциала от енергийни спестявания в сградния и индустриалния сектор;
- преодоляване на регулаторните и нерегулаторни пречки на пазара и повишаване информираността на потребителите;
- формулиране на национални цели за енергийна ефективност до 2020 г.

Като център на енергийната политика на ЕС е изведено устойчивото енергийно развитие и постигането му е обвързано с дългосрочни количествени цели до 2020 г.:

- 20% по-малко емисии на парникови газове спрямо 1990 г.;
- 20% дял на ВЕИ в общия енергиен микс;
- 10% дял на енергия от възобновяеми източници в транспорта;
- подобряване на енергийната ефективност с 20%.

ЕС си е поставил цели в областта на енергетиката и климата до 2030 г., а именно:

- намаляване на емисиите на парникови газове с 40%;
- поне 27% от енергията да е от възобновяеми източници;
- повишаване на енергийната ефективност с 27-30%;
- 15% електроенергийна междусистемна свързаност, т.е. 15% от произвежданата в ЕС енергия да може да бъде транспортирана до други страни от Съюза.

Съгласно Договора от Лисабон (2015 г.) шестте основни цели на енергийната политика на ЕС са следните:

- да се гарантира функционирането на вътрешния пазар на енергия и на взаимната свързаност на енергийните мрежи;
- да се гарантира сигурността на енергийните доставки в Съюза;
- да се насърчават енергийната ефективност и икономите на енергия;
- декарбонизация на икономиката и преминаване към нисковъглеродна икономика в съответствие с Парижкото споразумение;
- насърчаване на развитието на нови и възобновяеми форми на енергия с цел по-добро съгласуване и интегриране на целите във връзка с изменението на климата в новата структура на пазара;
- насърчаване на научните изследвания, нововъведенията и конкурентоспособността.

III. ПОЛИТИКИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ В БЪЛГАРИЯ

При провеждането на енергийната политика на България са възприети основните цели на енергийната политика на Европейския съюз, а именно сигурност на доставките, конкурентоспособност и устойчивост, като същата е съобразена с петте взаимно свързани измерения на Европейския енергиен съюз: енергийна сигурност, солидарност и доверие; напълно интегриран европейски енергиен пазар; енергийна ефективност; допринасяща за ограничаване на потреблението; декарбонизация на икономиката и научни изследвания, иновации и конкурентоспособност.

Енергийната ефективност е ключов принцип в енергийната политика на България, която е насочена към гарантиране на енергийната независимост, устойчиво енергийно развитие на страната, ефективно използване на енергията и енергийните ресурси, задоволяване потребностите на обществото от електрическа и топлинна енергия, природен газ и горива. Подобряването на енергийната ефективност и повишаването на използването на енергията от ВИ в брутно крайно потребление на енергия е задължителен елемент в постигането на баланс на количество, качество и цена на енергията за крайните потребители.

Националните цели в областта на енергийната ефективност, които си поставя България, са следните:

- намаляване на емисиите на парникови газове спрямо 1990 г. с 20%;
- 20% дял на ВЕИ в общия енергиен микс и 10% дял на енергия от възобновяеми източници в транспорта;
- подобряване на енергийната ефективност с 20%;

Държавите-членки са задължени да приемат интегрирани национални планове за климата и енергетиката (NECP) за периода 2021-2030 г. В България това е Интегрираният план в областта на енергетиката и климата (2021-2030), където са дефинирани и следните количествени цели за 2030 г.:

- намаляване на емисиите на ПГ (парникови газове), съгласно Регламент (ЕС) № 2018/842 за задължителните годишни намаления на емисиите на ПГ за държавите членки през периода 2021-2030 г. (целта е за секторите „сграден фонд“, „селско стопанство“, „управление на отпадъците“ и „транспорт“) – 0%;
- дял на ЕВИ в брутно крайно потребление на енергия – 27,09%;
- цели за ЕЕ: намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 – 27,89% и Намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 - 31,67%;
- Национална цел за междусистемна свързаност – 15%.

За индикативен национален принос по отношение на енергийната ефективност са заложили следните индикатори:

- Първично потребление на енергия – 17 466 ktoe;
- Крайно потребление на енергия – 10 318 ktoe;

Общата кумулативна цел за енергийни спестявания за периода 2021-2030 г., съгласно чл. 7, параграф 1, буква б) относно задълженията за енергийни спестявания съгласно Директива 2012/27/ЕС е 4357,55 ktoe. Индикативните междинни цели за обновяване на жилищния и нежилищния сграден фонд за периода 2021-2030 г. са предвидени както следва:

- Спестявания на енергия общо - 2 917 GWh/y;
- Обновена площ - 22 203 509 m²;
- Обновена площ от съществуващия сграден фонд за обновяване – 7,9%;
- Спестяване на емисии CO₂ - 1 306 435 тона.

Реализирането на целите на националната политика по енергийна ефективност е възможно само с активното участие на общините. От техните действия зависи повишаването на енергийната ефективност на сградите и комуналния сектор на съответната територия. Общините, като консуматори на енергия, имат съществена роля в развитието на енергийната ефективност чрез изпълнението на заложените в планове, програми и проекти енергоспестяващи мерки за намаляване на енергийната консумация. Разработването на общински програми за Енергийна ефективност (ЕЕ) е задължителна част от държавната политика по ЕЕ, с прякото участие на регионалните и местните структури. Този процес се определя като един от приоритетите на кохезионната политика на ЕС за периода до 2030 г. В този смисъл местните власти играят ключова роля в разумното използване на енергията и съответно в разработването на програми и стратегии за енергийна ефективност, чрез които се реализира Националната политика по енергийна ефективност. Политиката за ЕЕ в общините е насочена главно към консумацията на енергия за обслужването на общинските сгради (административни сгради, сгради на образованието, културни обекти, улично осветление и при предоставянето на енергоконсумиращи услуги) и към производството на ефективна енергия чрез внедрени ВЕИ.

IV. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ В СФЕРАТА НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

Основните регулации в сферата на енергийната ефективност произтичат от изискванията на общностното право на Европейския съюз и националното право на Република България в енергийната сфера. В основата на политиката на ЕС за енергийна ефективност е Директива 2012/27/ЕС от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност. Европейското право в областта на енергийната ефективност включва седем директиви и девет регламента. Две от директивите са тясно свързани с енергийния мениджмънт в общините – Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност. По-долу са разгледани изброени всички нормативни документи в сферата на ЕЕ, но са анализирани само онези, които пряко определят политиките в сферата на енергийната ефективност и използването на ВЕИ в общините в Република България.

4.1. Директиви и регламенти на ЕС:

- Чиста енергия за всички европейци – законодателен пакет.
  - Законодателните предложения за „Чиста енергия за всички европейци“ обхващат енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници, устройството на пазара за електроенергия, сигурността на електроенергийните доставки и правилата за управление на Енергийния съюз.
  - Пакетът от документи включва законодателни действия за ускоряване на иновацията в областта на чистата енергия и за саниране на сградите в Европа.
  - Осигурява мерки за насърчаване на публичните и частните инвестиции, за засилване на конкурентоспособността на европейската промишленост и за смекчаване на социалното въздействие на прехода към чиста енергия.
- Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета от 30.05.2018г. за изменение на двете главни директиви, касаещи сградната

енергийна ефективност.

- С измененията е поставена основата на краткосрочно (до 2030 г.), средносрочно (до 2040 г.) и дългосрочно (до 2050 г.) планиране на политиките на ЕС и страните членки;
  - Регламентира намаляване на емисиите парникови газове в края на 2030 година с 50 – 55 % спрямо 1990 година;
  - Въвеждане в експлоатация на жилищни сгради и сгради за обществено обслужване (ново строителство) с близка до нулата потребление на енергия;
  - Постигане на оптимални енергийни характеристики на съществуващия сграден фонд при изпълнение на основен ремонт и обновяване, като при възможност и доказана икономическа целесъобразност стремежът е сградите да покрият изискванията за близко до нулата потребление на енергия.
- Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници.
  - Регламент (ЕС) 2018/1999 за управление на Енергийния съюз, в сила от 14 декември 2018 г. – за нови изисквания към планирането и отчитането на националните стратегии за обновяване като част от Интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК);
  - Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно енергийната ефективност, изменена с Директива (ЕС) 2018/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година; Директивата цели да допринесе за постигане на целите на Европейския съюз за повишаване на енергийната ефективност в крайното енергийно потребление на държавите членки до 31 декември 2020 г. с 20 % чрез:
    - изготвяне на национална дългосрочна стратегия за саниране на обществения и частен сграден фонд;

- задължително реновиране на 3 % годишно от пълната разгъната застроена площ (РЗП) на държавните сгради с разгъната застроена площ над 250 м², а за общинските сгради това е пожелателно;
- въвеждане на схеми за задължения за енергийната ефективност, осигуряващи изпълнението на националната цел за енергийни спестявания от страна на т. нар. „задължени лица – търговци с енергия“, между които тази цел се разпределя като индивидуални цели за енергийни спестявания, подлежи на изпълнение чрез:
  - сключване на договори за реализация на енергоефективни услуги при крайните клиенти на енергия;
  - внасяне на парични средства от търговците с енергия в специализирани фондове за енергийна ефективност;
  - прехвърляне на енергийни спестявания;
  - насърчаване използването на т. нар. „ЕСКО модел“, представляващ финансова схема за насърчаване реализацията на енергоспестяващи мерки при крайните клиенти на енергия чрез реализацията на договори с гарантиран резултат;
  - въвеждане на система за управление по енергийна ефективност (енергиен мениджмънт), включително енергийни обследвания, като част от прилагането на програмата по енергийна ефективност от публичните органи и органите на местната власт и местното самоуправление.
- Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 година относно енергийните характеристики на сградите, изменена с Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година; Целта на Директивата е да се подобрят енергийните характеристики на сградите в рамките на държавите – членки на ЕС, като се вземат предвид климатичните и местни условия, както и изискванията за параметрите на вътрешния въздух при стриктно спазване на съотношението „разходи – ефективност“. Директивата въвежда изискване за привеждане на

съществуващия сграден фонд в държавите членки до „сгради с ниско до нулево потребление на енергия“. Това означава подобряване на енергийните характеристики на сградите до максимално възможния клас на енергопотребление по скалата на класовете за енергопотребление за съответната сграда, в зависимост от действащите технически правила и норми към датата на въвеждането ѝ в експлоатация, плюс задължително условия за оползотворяване на енергия от възобновяеми източници за задоволяване на енергийните потребности на обитателите на сградата. Директивата въвежда и критерии по отношение на:

- обща методологична рамка за изчисляване на цялостните енергийни характеристики на сгради и части от тях;
  - прилагане на минимални изисквания по отношение на енергийните характеристики на нови и съществуващи сгради, сградни компоненти и външни ограждащи елементи на сградата, които подлежат на основен ремонт;
  - енергийно сертифициране на сгради и части от тях.
- Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета за насърчаване използването на енергия от ВИ;
  - Директива 2006/32/ЕС относно крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги;
  - Директива 2004/8/ЕС за насърчаване на ко - генерацията;
  - Директива 2003/87/ЕС на Европейския парламент и Съвета, въвеждаща Европейска схема за търговия с емисии на парникови газове;
  - Директива 2003/30/ЕО на Европейския парламент и Съвета относно насочването на използването на биогорива и други възобновяеми горива за транспорт;
  - Директива 2002/91/ЕО за енергийните характеристики на сградите;
  - Директива 2001/77/ЕО на Европейския парламент и Съвета за насърчаване производството и потреблението на електроенергия от възобновяеми

енергийни източници на вътрешния електроенергиен пазар.

4.2. Закони:

- **Закон за енергийната ефективност.** В ЗЕЕ са включени разпоредбите от транспонираното в българската нормативна уредба европейско право в областта на енергийната ефективност, което включва седем директиви и девет регламента. Основните моменти, които касаят политиките по енергийна ефективност на общинско ниво са следните:
  - Въвеждането в българското законодателство на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност със сега действащия ЗЕЕ поставя редица предизвикателства пред т. нар. „задължени лица – търговци с енергия“, както и пред общините в качеството им на крайни клиенти на енергия. Съгласно чл. 14 от ЗЕЕ, за подпомагане изпълнението на националната цел за енергийна ефективност се въвежда схема за задължения за енергийни спестявания, която да осигури постигането на обща кумулативна цел за спестена енергия при крайно потребление.
  - Общата кумулативна цел за енергийни спестявания се определя като натрупване на нови енергийни спестявания от минимум 1,5 на сто годишно от средната годишна стойност на общото количество на продажбите на енергия на крайните клиенти на територията на страната, с изключение на количеството на продажбите на енергия, използвани в транспортния сектор. Общата кумулативна цел се разпределя като индивидуална за енергийни спестявания между следните задължени лица:
    - а/ крайни снабдители, доставчици от последна инстанция, търговци с издадена лицензия за дейност „търговия с електрическа енергия“, които продават електрическа енергия на крайни клиенти повече от 20 GWh годишно;

- б/ топлопреносни предприятия и доставчици на топлинна енергия, които продават топлинна енергия на крайни клиенти повече от 20 GWh годишно;
- в/ крайните снабдители и търговци с природен газ, които продават на крайни клиенти повече от 1 млн. кубически метра годишно;
- г/ търговци с течни горива, които продават на крайни клиенти повече от 6,5 хил. течни горива годишно, с изключение на горивата за транспортни цели;
- д/ търговци с твърди горива, които продават на крайни клиенти повече от 13 хил. тона твърди горива годишно.
- Регулира се предоставяне на енергийноэффективни услуги на конкурентни цени при крайните клиенти: Съгласно чл. 65 от ЗЕЕ, енергийноэффективните услуги имат за цел комбиниране доставката на енергия с енергоэффективна технология и/или с действие, което обхваща експлоатацията, поддръжката и управлението, необходими за предоставяне на услугата, и водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност и/или спестяване на първични енергийни ресурси. Енергийноэффективните услуги се извършват въз основа на писмени договори, сключени с крайни клиенти и включват изпълнението на една или повече дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност, определени в наредбата по чл. 18, ал. 2 – Наредба № Е-РД-04-3/04.05.2016 г. на министъра на енергетиката за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им.
  - Създава се възможност за внасяне на парични средства във Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“.
  - Регламентира се прехвърляне на енергийни спестявания чрез прехвърляне на удостоверения за енергийни спестявания от задължени

лица, които са в изпълнение на целите си или от незадължени лица. Удостоверенията за енергийни спестявания обективират реализирана икономия на енергия в резултат на вложена инвестиция за изпълнението на мерки по енергийна ефективност.

- ЗЕЕ предвижда и управление потреблението на енергия. Съгласно чл. 63, ал. 1 от ЗЕЕ, задължените по чл. 14, ал. 4 лица, собственици на сгради по чл. 38, ал. 1 (сгради за обществено обслужване в експлоатация с разгърната застроена площ над 250 кв. м.), по отношение на които може да бъде извършено обследване за енергийна ефективност или сертифициране, собствениците на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление са длъжни да извършват управление на енергийната ефективност.
- В ЗЕЕ се съдържа и списък от дейности, посредством които се осъществява управлението на енергийната ефективност - чл. 63, ал. 2:
  1. организиране на изпълнението на програмите за енергийна ефективност на държавните и местните органи, както и на други мерки, които водят до изпълнението на индивидуалните цели за енергийни спестявания;
  2. поддържане на бази данни за месечно производство/потребление по видове енергии и потребители, включително дати, цени, количество и качество на доставените/продадените енергии и горива;
  3. ежегодно изготвяне на анализи на енергийното потребление;
  4. оценка на изпълнението на поставените им индивидуални цели за енергийни спестявания.
- В чл. 12, ал. 2 и следващите от ЗЕЕ, се формализира задължението на местните власти да приемат и изпълняват програма за енергийна ефективност; В ал. 5 и следващите от ЗЕЕ определят задълженията на общините за отчитане на изпълнението на Програмата за ЕЕ, като: отчетите съдържат описание на дейностите и мерките, посочват

размера на постигнатите енергийни спестявания и се представят не по-късно от 1 март на годината, следваща годината на изпълнение на съответните дейности и мерки;

- В ЗЕЕ са конкретизирани и задълженията на държавните и местните власти по отношение на:
  - а. сгради ново строителство: Чл. 31 и следващите от ЗЕЕ определят, че: Изискванията за енергийна ефективност, предвидени в ЗЕЕ и в ЗУТ, се прилагат за всеки инвестиционен проект за изграждане на сграда и/или преустройство на сграда, с който се променят енергийните ѝ характеристики. Енергийните характеристики на нова сграда се удостоверяват със сертификат за енергийни характеристики на нова сграда. Възложителят по смисъла на чл. 161, ал. 1 от ЗУТ на новоизградена сграда е длъжен да придобие сертификат за енергийни характеристики на нова сграда преди въвеждането ѝ в експлоатация. При продажба или отдаване под наем на нова сграда в нейната цялост или на самостоятелни обекти в нова сграда продавачът предоставя на купувачът оригиналът на сертификата за проектни енергийни характеристики. Собствениците на нови сгради са длъжни да придобият при условията и реда на ЗЕЕ сертификат за енергийни характеристики на сграда в експлоатация в срок не по-рано от три и не по-късно от 6 години от датата на въвеждането ѝ в експлоатация.
  - б. сгради в експлоатация: Чл. 38 и следващите от ЗЕЕ определят, че: сградите за обществено обслужване в експлоатация с разгъната застроена площ над 250 кв. м. и сградите в експлоатация подлежат на задължително обследване и сертифициране. Собствениците на сгради за обществено обслужване са длъжни да изпълнят мерки за достигане на минимално изисквания се клас на енергийно потребление, предписани от първото обследване, в тригодишен срок от датата на приемане на резултатите от обследването. При

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

продажба или отдаване под наем на сграда в експлоатация, продавачът предоставя на купувача сертификата за енергийни характеристики на сградата, а при продажба на самостоятелен обект в сградата – заверено копие на сертификата за енергийни характеристики на сградата. Сертификатът за енергийни характеристики на сграда в експлоатация е със срок на валидност до 10 години. След изтичане на срока по ал. 1 собственикът на сградата е длъжен да придобие по реда на този закон актуален сертификат за енергийни характеристики на сградата. Сертификатът за енергийни характеристики на сграда в експлоатация се актуализира при извършването на следните дейности, водещи до промяна на енергийните характеристики на сградата: преустройство; реконструкция, основно обновяване или основен ремонт, когато се обхващат над 25 на сто от площта на външните ограждащи конструкции и елементи на сградата.

- в. отоплителни инсталации с водогрейни котли и климатични инсталации: Чл. 49 и следващите от ЗЕЕ определя, че: Проверката за енергийна ефективност на отоплителни инсталации с водогрейни котли и климатични инсталации в сгради има за цел установяване нивото на ефективност при тяхната експлоатация и идентифициране на мерки за нейното повишаване. На проверка по реда на ЗЕЕ подлежат отоплителни инсталации с водогрейни котли в сгради с полезна номинална мощност за отопление на помещения над 20 kW. В зависимост от инсталираната мощност и вида на използваната енергия отоплителните инсталации с водогрейни котли подлежат на задължителна периодична проверка за енергийна ефективност веднъж на:

- всеки 6 години – за отоплителни инсталации с водогрейни котли на природен газ с единична номинална мощност над 20 kW до 100 kW включително;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

- всеки 4 години – за отоплителни инсталации с водогрейни котли на течно или твърдо гориво с единична номинална мощност над 20 kW до 100 kW включително, и на природен газ с единична номинална мощност над 100 kW.
- всеки две години – за отоплителни инсталации с водогрейни котли на течно или твърдо гориво с единична номинална мощност над 100 kW.

На проверка по реда на ЗЕЕ подлежат климатичните инсталации в сгради с номинална електрическа мощност над 12 kW. Климатичните инсталации подлежат на задължителна периодична проверка за енергийна ефективност веднъж на всеки 4 години.

- г. системи за улично и парково осветление: Чл. 57, ал. 2, т. 4 от ЗЕЕ определя, че: На задължително обследване за енергийна ефективност подлежат всички системи за външно изкуствено осветление, разположени в населено място с население над 20 000 жители.

- **Закон за енергията от възобновяеми източници.** ЗЕВИ е основният нормативен акт, регламентиращ националната политика в областта на използването на енергията от възобновяеми източници. Този закон урежда обществените отношения, свързани с осъществяването на дейностите по производство, внос и износ, пренос, разпределение на електрическа и топлинна енергия и природен газ, пренос на нефт и нефтопродукти по тръбопроводи, търговия с електрическа и топлинна енергия и природен газ, както и правомощията на държавните органи по определянето на енергийната политика, регулирането и контрола. Според закона държавната политика за насърчаване на производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници се определя от Министерски съвет и се провежда от министъра на енергетиката, който разработва, актуализира и внася за приемане от МС Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници /НПДЕВИ/.

- Според закона за изпълнението на държавната политика за насърчаване производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници отговаря изпълнителният директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР), чиито основни отговорности са:
  - организиране изпълнението на дейностите и мерките, включени в НПДЕВИ;
  - съдействие при разработването и изпълнението на общинските програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива;
  - организиране на извършването на оценки за наличния и прогнозния потенциал на видовете ресурси за производство на енергия от възобновяеми източници на територията на страната.
- Нормативните изисквания към представителите на местната власт се изразяват в изготвянето и приемането на дългосрочна и краткосрочна общинска програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и в организиране на изпълнението на разписаните в програмите мерки.
- Съгласно разпоредбите на ЗЕВИ и в частност чл. 10, ал. 1 Кметът на общината разработва и внася за приемане от общинския съвет общински дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива /ОПНИЕВИБГ/ в съответствие с НПДЕВИ, които включват:
  - данни от оценките за наличния и прогнозния потенциал на местните ресурси за производство на ЕВИ;
  - мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане или реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради - общинска собственост;
  - мерки за използване на ЕВИ при външно изкуствено осветление на улици, площади, паркове, градини и други недвижими имоти-

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- публична общинска собственост, както и при осъществяването на други общински дейности;
- мерки за насърчаване на производството и използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане, произведена от възобновяеми източници, както и такава, произведена от биомаса от отпадъци, генерирани на територията на общината;
  - мерки за използване на биогорива и/или енергия от възобновяеми източници в общинския транспорт;
  - анализ на възможностите за изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници върху покривните и фасадните конструкции на сгради - общинска собственост;
  - схеми за подпомагане на проекти за производство и потребление на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, включително индивидуални системи за използване на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, за производство и потребление на газ от възобновяеми източници, както и за производство и потребление на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта;
  - схеми за подпомагане на проекти за модернизация и разширение на топлопреносни мрежи или за изграждане на топлопреносни мрежи в населени места, отговарящи на изискванията за обособена територия по чл. 43, ал. 7 от Закона за енергетиката;
  - разработване и/или актуализиране на общите и подробните устройствени планове, свързани с реализация на благоустройствени работи за изпълнение на проекти, във връзка с мерките по т. 2, 3 и 4;
  - ежегодни информационни и обучителни кампании сред

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

населението на съответната община за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, газ от възобновяеми източници, биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта.

- Съгласно чл. 10, ал. 2 от ЗЕВИ дългосрочните общински програми по закона се разработват за срок от 10 години.
- **Закон за енергетиката.** Този закон урежда обществените отношения, свързани с осъществяването на дейностите по производство, внос и износ, пренос, разпределение на електрическа и топлинна енергия и природен газ, пренос на нефт и нефтопродукти по тръбопроводи, търговия с електрическа и топлинна енергия и природен газ, както и правомощията на държавните органи по определянето на енергийната политика, регулирането и контрола.

Със ЗЕ на кметовете на общини се възлагат следните задължения:

- 1. да изискват от енергийните предприятия на територията на общината прогнози за развитие на потреблението на електрическа и топлинна енергия и природен газ, програми и планове за електроснабдяване, топлоснабдяване и газоснабдяване;
  - 2. да осигуряват изграждането, експлоатацията, поддържането и развитието на мрежи и съоръжения за външно осветление на територията на общината за имоти – общинска собственост;
  - 3. да предвиждат в общите и подробните устройствени планове благоустройствени работи, необходими за изпълнението на инвестиционните програми на енергийните предприятия за развитие на мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура.
- **Закон за устройство на територията**
    - Едно от основните изисквания на Закона за устройство на територията (ЗУТ) е т. нар. „шесто изискване към строежите“ – изискването за ЕЕ (чл. 169, ал. 1, т. 6 от ЗУТ), въведено в ЗУТ през 2005 г.

4.3. Стратегии, програми и планове:

- **Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година;** В изпълнение на ангажиментите на България за постигане целите на европейската енергийна политика за създаване на Енергиен съюз, в стратегията са заложили следните основни приоритети:
  - гарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие;
  - развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар и защита на потребителите чрез гарантиране на прозрачни, конкурентни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги;
  - повишаване на енергийната ефективност в процесите от производство до крайното потребление на енергия;
  - използване и развитие на енергията от възобновяеми източници, съобразно началния потенциал, капацитета на мрежите и националните специфики, като част от прехода към нисковъглеродна икономика;
  - внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие.
- **Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030.** В него са заложили ключовите цели на националната енергийна политика за следващото десетилетие. С него се определят основните цели, етапи, средствата, действията и мерките за развитие на националната ни политика в областта на енергетиката и климата, в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката. Основните заложили цели са:
  - стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
  - развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика;
  - намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
  - гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

- Националните приоритети в областта на енергетиката са:
  - повишаване на енергийната сигурност и диверсификация на енергийните доставки;
  - развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар;
  - използване и развитие на енергията от ВИ, съобразно ресурс, капацитета на мрежите и националните специфики;
  - повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика;
  - защита на потребителите чрез гарантиране на честни, прозрачни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги.
- **Енергийна стратегия на Р България до 2020.** Енергийната стратегия е основополагащ документ на националната енергийна политика, която се одобрява от Министерския съвет и се приема от Народното събрание на Република България. Документът отразява политическата визия на Правителството на европейското развитие на България, съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика.
- Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници
- Национален план за подобряване на енергийните характеристики на отопляваните и/или охлаждащите сгради – държавна собственост, използвани от държавната администрация;
- Национална дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществените и частния национален жилищен и търговски сграден фонд;
- Национален план за сгради с близко до нулево потребление на енергия 2015-2020 г.;
- Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.
- Интегрирана програма за енергийна ефективност;

- Национален отчетен план за горите, съдържащ референтното ниво за горите на България за 2021-2025 г.
- Национален план за управление на отпадъците, 2021-2028 г.
- Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България.
- Национална жилищна стратегия, 2017-2030 г.
- Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 г.

4.4. Наредби:

- Наредба № Е-РД-04-3 от 4.05.2016 г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им;
- Наредба за методиките за определянето на националната цел за енергийна ефективност и за определянето на общата кумулативна цел, въвеждането на схема за задължения за енергийни спестявания и разпределянето на индивидуалните цели за енергийни спестявания между задължените лица
- Наредба № Е-РД-16-647 от 15.12.2015 г. за определяне на съдържанието, структурата, условията и реда за набиране и предоставяне на информация
- Наредба № Е-РД-04-05 от 8 септември 2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и изготвяне на оценка на енергийни спестявания и приложенията към нея;
- Наредба № РД-16-347 от 2 април 2009 г. За условията и реда за определяне размера и изплащане на планираните средства по договори с гарантиран резултат, водещи до енергийни спестявания в сгради - държавна и/или общинска собственост
- Наредба № Е-РД-04-1 от 3.01.2018 г. за обстоятелствата, подлежащи на вписване в регистрите по Закона за енергийната ефективност, вписването и получаването

на информация от тези регистри, условията и реда за придобиване на квалификация от консултантите по енергийна ефективност

- Наредба № Е-РД-04-1 от 5.04.2022 г. за условията и реда за извършване на проверка за енергийна ефективност на отоплителните инсталации и инсталациите за комбинирано отопление и вентилация по чл. 50, ал. 1 и на климатичните инсталации по чл. 51, ал. 1, условията и реда за изготвянето на оценка на енергийните спестявания, както и условията и реда за създаване, поддържане и ползване на базата данни по чл. 52 от Закона за енергийната ефективност
- Наредба № Е-РД-04-2 от 16.12.2022 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради
- Наредба № РД-02-20-3 от 9 ноември 2022 г. за техническите изисквания към енергийните характеристики на сгради
- Наредба № РД-16-1117 от 14.10.2011 г. за условията и реда за издаване, прехвърляне, отмяна и признаване на гаранциите за произход на енергията от възобновяеми източници
- Наредба № РД-16-869 от 2 август 2011 Г. за изчисляването на общия дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия и потреблението на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта
- Наредба № РД-16-558 от 8.05.2012 г. за набирането и предоставянето на информацията чрез Националната информационна система за потенциала, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници в Република България
- Наредба № 5 от 28 декември 2006 г. за техническите паспорти на строежите;
- Наредба № 7 от 2004 г. за енергийна ефективност на сгради;
- Наредба за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса (ДВ, бр. 95 от 2012 г., в сила от 4.01.2013 г.)

- Наредба № 15 за техническите правила и нормативни актове за проектиране, изграждане и експлоатация на обектите и съоръженията за производство, пренос и разпределение на топлинна енергия;
- Наредба № 14 от 15.06.2005 г. за проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия (ЗУТ);
- Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и потребители на електрическа енергия към преносната и разпределителната електрически мрежи. С тази наредба се определят условията и редът за присъединяване на обекти на потребители на електрическа енергия, на електрически централи към преносната или разпределителните мрежи, присъединяване на обекти на разпределителните предприятия към преносната мрежа, промени в присъединяването на съществуващи присъединени към електрическите мрежи обекти и електрически централи, сключване на договорите за присъединяване, преустановяване присъединяването и снабдяването с електрическа енергия на обекти на потребители и присъединяването на обекти на разпределителни предприятия и на електрически централи.

4.5. Областна програма за енергийна ефективност на област Кюстендил

Политиката по енергийна ефективност в област Кюстендил за периода 2020-2030 година, има за цел чрез система от мерки и дейности на общинско и областно ниво да насърчи енергийната ефективност като основен фактор за повишаване ефективността на икономиката, сигурността на енергоснабдяването и опазването на околната среда.

Заявените в нея цели са:

- Намаляване на топлинните загуби в сградите с подобряване на енергийните им характеристики чрез саниране;
- Ефективно използване на енергийните ресурси за отопление чрез отоплителни системи с висока ефективност;
- Замяна на горива с ниска крайна ефективност с такива с по- висока;

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

- Изграждане на системи за оползотворяване на ВЕИ;
- Намаляване на емисиите на парниковите газове;
- Модернизиране на осветлението в общинските обекти без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението /чрез използване на компактни люминесцентни лампи, автоматични системи за контрол, управление, ниво на осветеност/;
- Подобряване на енергийната ефективност при уличното осветление

Съгласно програмата и нормативната база, задължения на всяка една община на територията на област Кюстендил, сред които е и община Рила са:

- **Контрол за съответствие на инвестиционните проекти със съществените изисквания за енергийна ефективност, предвидени в ЗЕЕ и ЗУТ. /Основание -чл.31 от ЗЕЕ,чл169,ал1,т.6 от ЗУТ,чл.20 от ЗЕВИ./**
  - На контрол подлежат всички инвестиционни проекти за изграждане на нови сгради, за реконструкция, основно обновяване, основен ремонт, който обхваща над 25% от площта на външните ограждащи конструкции и елементи на сградата или преустройство на съществуваща сграда,при които се променят енергийните характеристики на сградата. Контролът се осъществява чрез даване или отказ на разрешително за строеж. Всеки инвестиционен проект трябва да съдържа оценка за съответствие със съществените изисквания за ЕЕ съгласно ЗЕЕ и ЗУТ. Докладът за съответствие задължително съдържа и оценка по чл.20 от ЗЕВИ за възможностите и икономическата целесъобразност от въвеждане на ВЕИ.
- **Контрол за удостоверяване енергийните характеристики на нова сграда със сертификат за проектни енергийни характеристики. /Основание- чл.32 от ЗЕЕ/**
  - Сертификатът се издава от лицата по чл.43, ал.1 или ал.2 за обекти пета категория, въз основа на енергийните характеристики на сградата по проектната документация, преди въвеждане на сградата в експлоатация.

Контролът на Общината се осъществява чрез издаването или отказ от издаване на разрешително за въвеждане на сградата в експлоатация. Когато отделни части в нова сграда имат различно предназначение и са обособени като топлинни зони, всяка с климатизиран обем по-малък от 90% от общия климатизиран обем, сертификат се издава за всяка зона съгласно предназначението ѝ. Когато една от тези зони има климатизиран обем равен или по-голям от 90% от общия климатизиран обем, сертификат се издава за цялата сграда съобразно предназначението на тази зона.

- **Обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради в експлоатация.** /Основание- по гл.ІІІ, раздел ІІ от ЗЕЕ/ .
  - С обследването за ЕЕ се установяват енергийните характеристики на сградата. Обследването има за цел да установи нивото на потребление на енергия в сградата, да определи специфичните възможности за намаляването му и да препоръча мерки за повишаване на ЕЕ. Обследването за ЕЕ е основа за издаване на сертификат за енергийни характеристики на сградата. На задължително обследване и сертифициране подлежат сградите за обществено обслужване с РЗП над 250м² (чл.38, ал.3 ЗЕЕ). Задължени за обследването са собствениците на сградите. Обществените сгради, за които общината е задължена по гл.ІІІ, раздел ІІ от ЗЕЕ като собственик.
  - Със сертификатът за енергийни характеристики се установява актуалното състояние на потреблението на енергия в сградата, енергийните ѝ характеристики и съответствието със скалата на енергопотребление, определени с Наредба №Е-РД-04-2/2016 г.
  - След въвеждане на нова сграда в експлоатация в срок не по-рано от три и не по-късно от шест години от въвеждане в експлоатация собствениците следва да придобият сертификат за енергийни характеристики на сградата.
  - Сертификатът за енергийни характеристики се актуализира при всяка дейност, водеща до промяна на енергийните характеристики на сградата: реконструкция, основно обновяване, основен ремонт, обхващащ над 25% от

- площта на външните ограждащи конструкции и елементи на сградата и преустройство на съществуващи сгради. Актуализацията се извършва след провеждане на ново обследване и издаване на нов сертификат.
- Сертификатът е документ, удостоверяващ енергийните характеристики на сградата и е част от техническия паспорт. В това му качество се съхранява от органа издал разрешението за строеж заедно с екзекутивната документация на строежа. Съгласно Наредба № Е-РД-04-1 от 22.01.2016 г. Сертификатът се издава в един екземпляр на собственика на сградата, който има задължение да го съхранява и да го представя на трети лица при действия на разпореждане и управление на собствеността.
  - **Изпълнение на мерки за енергийна ефективност.** /Основание-чл.23, ал.1, чл.38, ал.4 ЗЕЕ..., §4 и §7 от ПЗР на ЗЕЕ/.
    - Собствениците на сгради са длъжни в тригодишен срок да изпълнят предписаните от обследването мерки за ЕЕ до достигане на минимално изисквания се клас на енергопотребление. Съгласно чл.6 от Наредба № 7 ОТ 2004 г. за енергийна ефективност на сгради, за сгради, въведени в експлоатация до 01.02.2010 г., минимално изисквания се клас на енергопотребление е клас „С”.
    - В съответствие с чл.23, ал.1 от ЗЕЕ, общината ежегодно следва да предприема мерки за подобряване на енергийните характеристики на поне 5% от общата застроена площ на сградите с РЗП над 250м², собственост на общината, чиито енергийни характеристики не отговарят на изискванията за минимален клас на енергопотребление по Наредба №7. Необходимо е общината да определи приоритетите си относно обновяването на енергийните характеристики на обществените сгради. С предимство следва да се обследват и обновят сгради с висока степен на използваемост и висока енергийна интензивност.
  - **Проверка за енергийна ефективност на отоплителните инсталации с водогрейни котли.** /Основание, раздел III от ЗЕЕ/

- Да извършат проверка за енергийна ефективност на отоплителните инсталации с водогрейни котли с полезна номинална мощност за отопление на помещения над 20 KW в сроковете посочени в чл.50, ал.2 и на климатичните инсталации в сгради с номинална електрическа мощност над 12 KW. Проверката има за цел установяване нивото на ефективност при експлоатация на системите и определяне на мерки за нейното подобряване. За отоплителни инсталации със срок на експлоатация над 15г. проверката се извършва еднократно.
- **Задължение за отчитане изпълнението на общинските програми по ЕЕ и ВИЕ.** Отчитането на изпълнението на програмите за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници се извършва на две нива:
  - Отчитане напредъка и изпълнението на програмите на ниво община и област
  - Отчитане пред Агенция за устойчиво енергийно развитие

V. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА МЕРКИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

- **Национален доверителен ЕкоФонд**
  - Националният доверителен ЕкоФонд /НДЕФ/ е създаден по силата на споразумение “Дълг срещу околна среда” между правителството на Конфедерация Швейцария и правителството на Република България. Фондът допринася за изпълнението на политиката на българското правителство и поетите от страната международни ангажименти в областта на опазването на околната среда. Условно финансирането е разделено на две оси:
    - Първа ос – проекти, финансирани като процент от инвестицията - приемат се концепции за проекти, които ще се финансират на базата на стойността на инвестицията, необходима за намаляването на емисиите на парникови газове, на базата на извършено енергийно обследване и изготвен инвестиционен проект съгласно българското законодателство;
    - Втора ос – проекти, финансирани на базата на редуцираните емисии - приемат се предложения за проекти, за които стойността на безвъзмездната помощ ще

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

се изчислява на базата на прогнозата за намалените емисии на парникови газове, постигнати в резултат на направените инвестиции. Самата безвъзмездна помощ може да се отпуска при стартирането на инвестиционния процес. Чрез комбинираното финансиране се планира да се реализират проекти за няколко типа обекти – за улично осветление, по-големи общински обекти.

- **Финансов инструмент– ELENA**

- Инструментът ELENA /European Local ENergy Assistance/ се финансира от програмата „Интелигентна енергия за Европа 2020“ /Intelligent Energy Europe II (IEE)/ и може да се използва от местните и регионалните власти при разработването на проекти, касаещи енергийната ефективност и възобновяемата енергия. Чрез финансовия инструмент се осъществява безвъзмездно финансиране от страна на Европейската инвестиционна банка и Европейската комисия при подготовката на инвестиционни програми за енергийна ефективност и възобновяеми източници. Покриват се до 90% от разходите за техническа подготовка, предварителни проучвания, за подготовка на програми и бизнес планове, одити, тръжни процедури и договори, за управление на проектите и за разходи по невъзстановим данък добавена стойност.

- **Договори с гарантиран резултат /ЕСКО договори/**

- ЕСКО фирмите са специализирани в предлагането на пазара на енергоспестяващи услуги. Основната им дейност е разработването на пълен инженеринг за намаляване на енергопотреблението, респективно разходите за енергоносители. Фирмите използват собствени или привлечени от трета страна средства за покриване на всички инвестиционни разходи за осъществяването на даден проект и получават своето възнаграждение от постигнатите икономии в периода, определен като срок на откупуване. Задължението на клиента е да осигури средствата за годишните енергийни разходи, равни на правените от него преди внедряването на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

енергоспестяващите мерки. За да се изпълни тази услуга, между възложителя и изпълнителя се сключва специфичен договор, наречен ЕСКО договор или договор с гарантиран резултат. Договорът с гарантиран резултат е специфичен търговски договор, нормативно регламентирани в специализирана наредба към ЗЕЕ, която е насочена към осъществяване на мерки по енергийна ефективност в сгради държавна и общинска собственост.

- Тъй като вложените средства по такъв тип проект се изплащат от реално достигнатите икономии, целият финансов, технически и търговски риск се поема от ЕСКО фирмата. Страни по такъв тип договори могат да бъдат общините, от една страна, и фирми за енергоефективни услуги (ЕСКО), от друга страна. След изтичане на срока на договора подобренията остават за собственика на обекта.
- Въпреки че този тип договори основно се свързват с внедряването на енергоспестяващи мерки, подмяната на горивната база и въвеждането в експлоатация на котли, използващи биомаса е една от най-често предлаганите мерки, особено в районите с богати ресурси на дървесина, като община Рила.

- **Финансов механизъм на европейското икономическо пространство 2021 – 2027**

- В програмна област „Възобновяема енергия, енергийна ефективност и сигурност на енергийните доставки“ е предвидена безвъзмездна финансов помощ, предоставена от Финансовия механизъм на ЕИП за проекти в следните сфери:
  - подобряване на енергийната ефективност в производството, разпределението и/или крайното потребление на енергия (индустриалния сектор и домакинствата);
  - производството на енергия от възобновяеми източници (основно хидроелектрическа и геотермалната енергия) и/или нейното разпределение;
  - оползотворяване на енергия от отпадъци при индустриалните процеси;
  - политики за използване на енергията от възобновяеми източници във всички сектори на икономиката;

- развитието на енергийните пазари и подобряване на газовата и електрическата инфраструктура.
- **Национален план за възстановяване и устойчивост**
  - Основната цел е намаляването на въглеродния отпечатък и енергийната интензивност на икономиката и спомагането на зеления преход посредством предприемането на мерки за повишаване на енергийната ефективност на жилищните, публичните и бизнес сгради, както и чрез насърчаване на производството на енергия от възобновяеми източници.
  - Улесняване и повишаване ефективността на инвестиции в енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради;
  - Разработване на дефиниция и критерии за "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергетиката за целите на либерализацията на пазара и финансирането на проекти за енергийна ефективност;
  - Енергийна ефективност в сграден фонд;
  - Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи;
  - Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление;
  - Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия;
  - Стимулиране на производството на електроенергия от ВЕИ и подпомагане на процеса по декарбонизация и намаляване на административната тежест при присъединяването и оперирането на ВЕИ;
  - Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници.
- **Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради**
  - Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради е насочена към обновяване на многофамилни жилищни сгради с основна цел - чрез изпълнение на мерки за енергийна ефективност да

се осигурят по-добри условия на живот на гражданите в многофамилни жилищни сгради, топлинен комфорт и по-високо качество на жизнената среда.

- **Други програми с текущи срокове за финансиране**

- Изграждане на нови ВЕИ за собствено потребление в комбинация с локални съоръжения за съхранение на енергия в предприятията. Цели предоставяне на безвъзмездни средства за изграждане на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) за собствено потребление, комбинирани с локални съоръжения за съхранение на енергия, с което да се насърчи прехода на частния сектор към екосъобразна дейност. За юридически лица или ЕТ, регистрирани съгласно ТЗ или ЗК.
- Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на сгради в сферата на производството, търговията и услугите, както и сгради от сектор туризъм. Цели устойчиво енергийно обновяване на сгради от посочените сфери, за предприятия, регистрирани по Търговския закон или ЗК, не по късно от 31.12.2019 г.
- Подкрепа за енергия от възобновяеми източници за домакинствата. С възможности за закупуване на слънчеви инсталации за бита и на фотоволтаични системи, включително системи за съхранение на електрическа енергия. Кандидатите трябва да са физически лица, български граждани или граждани на друга държава със статут на постоянно пребиваващ в Република България, обитаващи собствено еднофамилно жилище или собствено жилище в многофамилна сграда.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът на нормативната рамка на политиките за енергийна ефективност показва устойчив прогрес по отношение на постигането на целите, съобразяване с насоките на ЕК. Европейската комисия отделя голямо внимание на енергийното планиране като съществен елемент на енергийната политика. С оглед на направения преглед на нормативната база, е видно, че това е ясно транспонирано и интегрирано в законите и

поднормативните актове, които регулират политиките по енергийна ефективност на национално ниво, включително с планирането на общинско ниво. Нормативната база дава възможност за пълноценно разработване и изпълнение на общински програми, които да отчитат и балансират техните различни цели и възможности в името на интересите и целите на местните общности и държавата. Наличните възможности за финансиране са насочени основно към държавни органи, общини и юридически лица, като се установява и повишаване на мерките насочени и към физически лица и жилища в многофамилни сгради.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

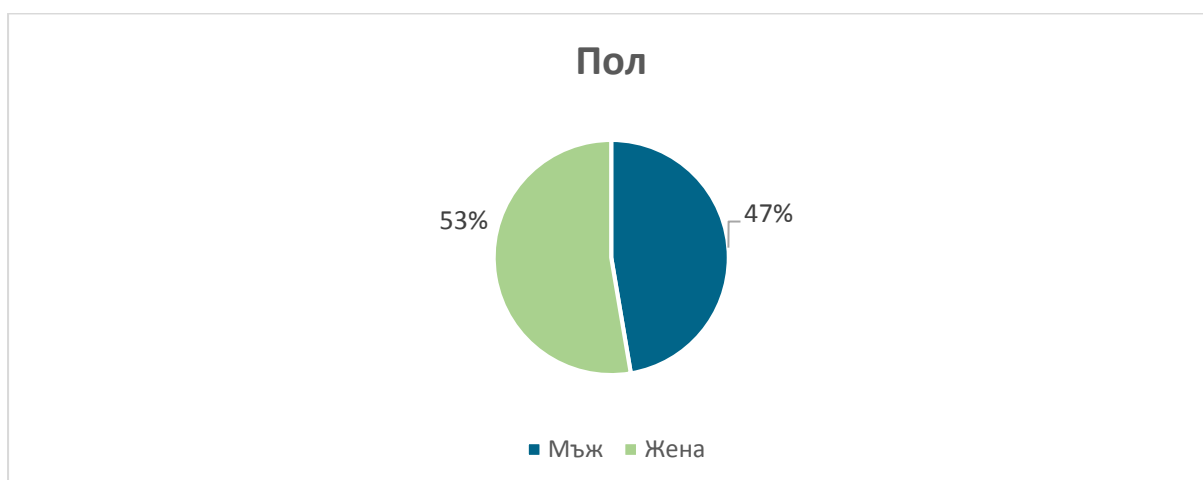
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектрическа централа
ВИ	Възобновяеми източници
ВИЕ	Възобновяеми източници на енергия
ДР	Допълнителни разпоредби
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки
ЗЕЕ	Закон за енергийна ефективност
ЗЕ	Закон за енергетиката
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ОП	Оперативна програма
ПГ	Парникови газове
kW	Киловат
kW/h	Киловат час
kW/p	Киловат пик
kWh/m ²	киловат час на квадратен метър
kW- Year	Киловата годишно
MW	Мегават
MWh	Мегават час
MWh/Year	Мегават часа годишно
GWh/y	Гигават час годишно

ДОКЛАД ОТ АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ И ПРОВЕДЕНИ ФОКУС-ГРУПИ ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА ИНФОРМИРАНОСТТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ И НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ В МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ В ОБЩИНА РИЛА

I. ДОКЛАД ОТ АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ

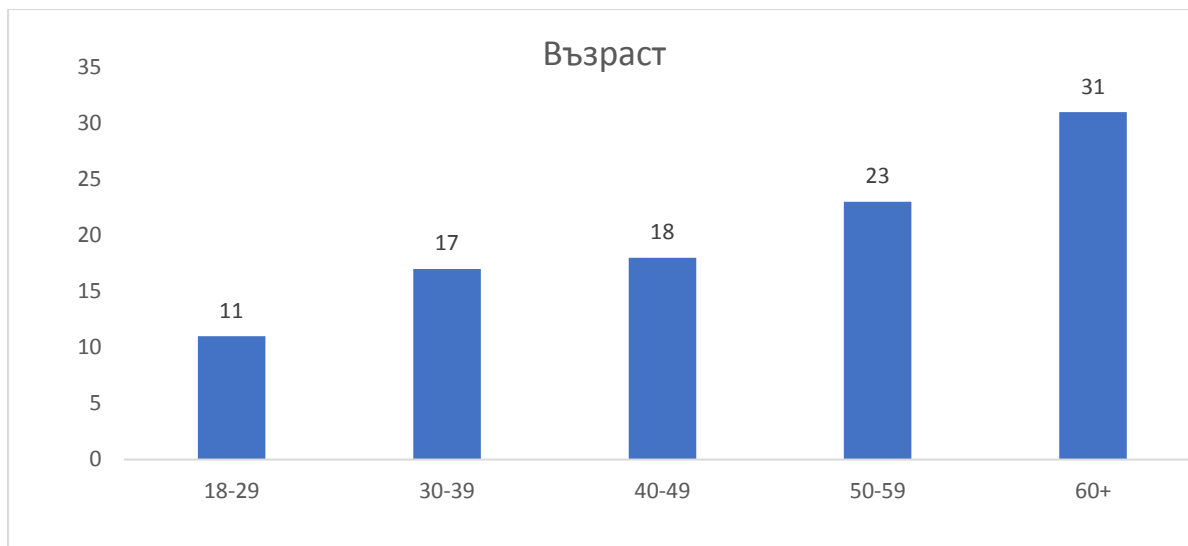
С цел анализ на информираността по отношение на енергийната ефективност и на гражданското участие в местните политики в община Рила беше извършено изследване чрез два метода. Първият включва провеждане на анкетно проучване със 100 пълнолетни жители на община Рила. Вторият включва провеждането на три фокус групи с граждани на общината, представители на бизнеса и общинската администрация. Изследването има за цел да формира ясна картина за състоянието на община Рила и през него за отношението на гражданите и бизнеса към темата енергийна ефективност и като цяло към нивото на комуникация между граждани и местна власт в община Рила. Това е и индикатор за нивото на гражданско участие в управлението на местно ниво. Анализът е изготвен по проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“.

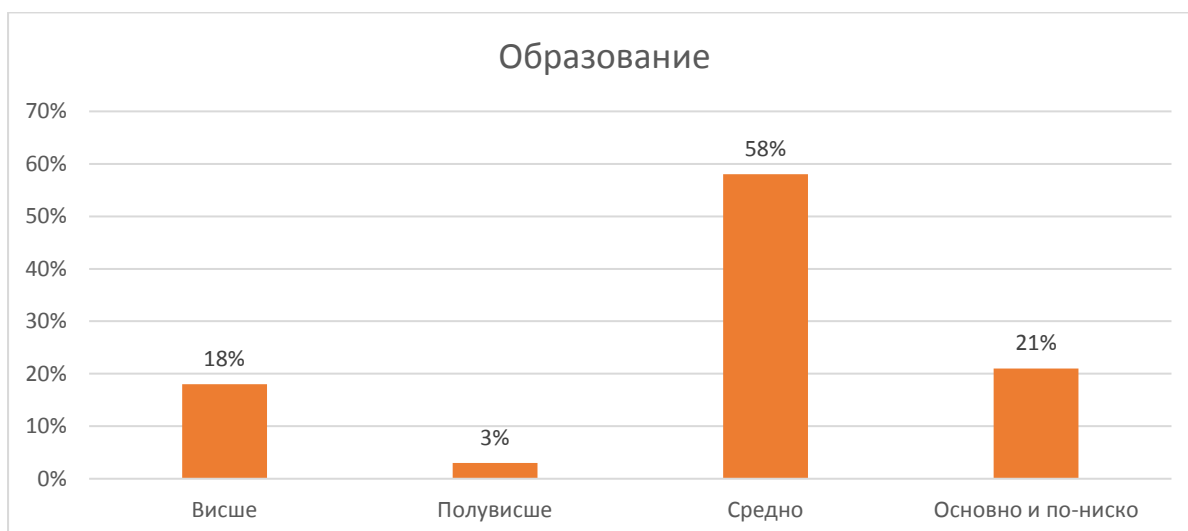
Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Проведеното изследване сред граждани на община Рила обхваща сравнително равномерно разпределение на респонденти от мъжки и женски пол, което напълно отговаря на структурата на населението в общината.

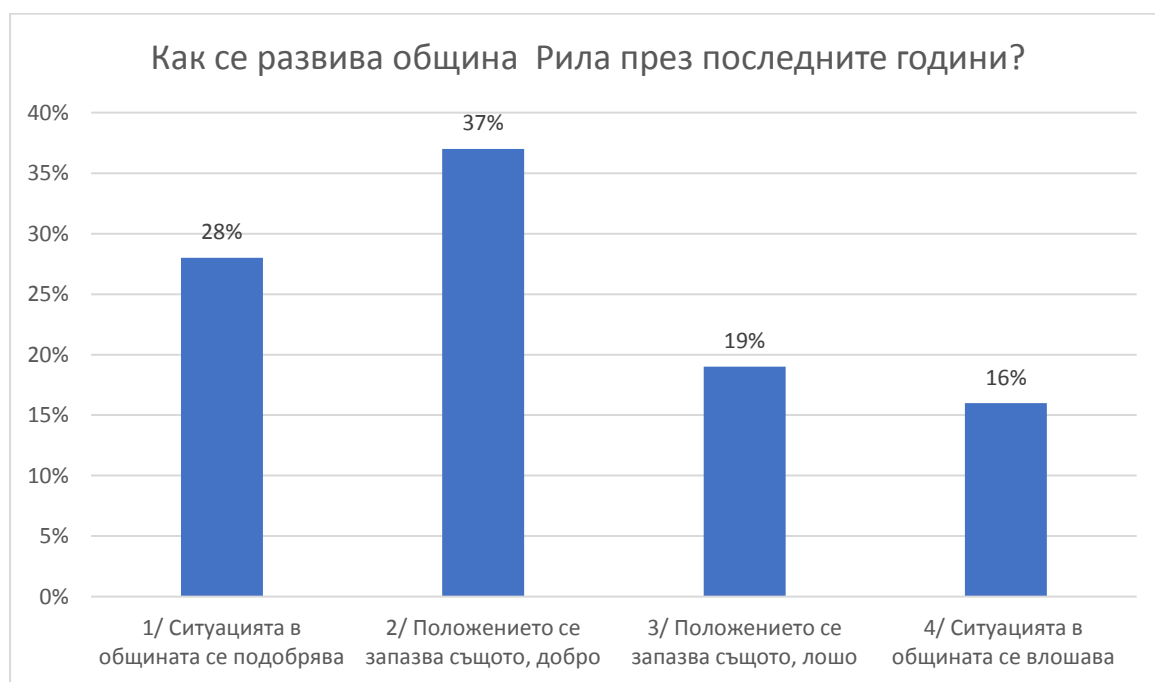
Анкетирани са 100 пълнолетни граждани на общината, като най-голям дял заемат тези в пенсионна възраст, над 60 години. По възрастова структура извадката напълно възпроизвежда генералната съвкупност, което е допълнителен индикатор за представителността на изследването и надеждността на резултатите.

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Разпределението на населението в извадката по показателя последна придобита образователна степен също възпроизвежда образователната структура на жителите на общината. Най-голям дял са лицата със средно образование – 58%, следвани от лицата с основно образование, които са около една пета. Хората с висше и полувисше образование са 21%, което е приблизително до средното за страната, където те са 22% от пълнолетното население.

В.1

Като цяло жителите на община Рила са положително настроени за начина, по който се развива общината в последните години, като над една трета от интервюираните смятат, че общината се развива стабилно. Почти една трета са тези, които имат още по-позитивната нагласа, че ситуацията в общината се подобрява в този период. Представителите на тези две групи са основно в активна възраст. Песимистично настроени към състоянието на община Рила са около една трета от интервюираните, като според други 16% трендът в последните години е негативен и състоянието и развитието на общината се влошават. Така на практика се наблюдава поларизация, центрирана около мнението за развитието на общината като „същото, добро“.

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Независимо от поляризираните оценки за развитието на общината в последните години, отношението към дейността на кмета Георги Кабзималски е преобладаващо положително. Сред вероятните причини за високото одобрение, вероятно е и това, че в момента тече неговият пети мандат като кмет. Споделените мнения във фокус групите за личните комуникационни умения на кмета, насочват анализа също в тази посока. Отношение към кмета, се припокрива и с мнението за работата на общинския съвет. Допълнителен фактор за високите нива на оценки е възможно да е и относително неголемият размер на община Рила и възможността общинските съветници да бъдат в в пряк и лесен достъп до хората и техните проблеми. За сметка на това обаче, малцина граждани са присъствали на срещи с общински съветници -това беше изразено като проблем по време на проведената фокус група с граждани. Достъпът на гражданите до процесите на взимане на решения в общината и провеждането на обществени консултации се очертава като ограничен и недостатъчен, а ролята на ОС като пасивна.

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

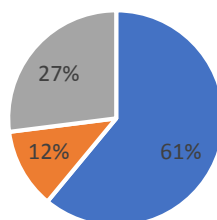

B.3

Най-доволни от работата на кмета и на общинския съвет са хората на възраст между 30-49 години, както и респондентите от женски пол. Сред хората със средно образование също доминират лицата, които отговарят, че са доволни от работата им. В този контекст е и високото одобрение на комуникацията между местната власт и хората на общи Рила. Кумулативно одобрението високо сред почти две трети от участниците, преимуществено сред възрастните хора, над 60 години и относително еднакво разпределено сред другите възрастови групи. Песимистично настроени са младите и преимуществено жени (67% от недоволните). Работата на общинския съвет е сравнително по-добре оценявана от жените, отколкото от мъжете. Добри оценки за работата на общинските съветници са дали и наетите в държавния сектор. Подкрепата идва главно от хора живеещи в град Рила, а не от близките села, които са част от общината. Неодобрението е най-силно при анкетираните на възраст над 55 години, тези с висше образование и голяма част от безработните.

Според вас прави ли достатъчно местната власт, за да общува с хората на общината

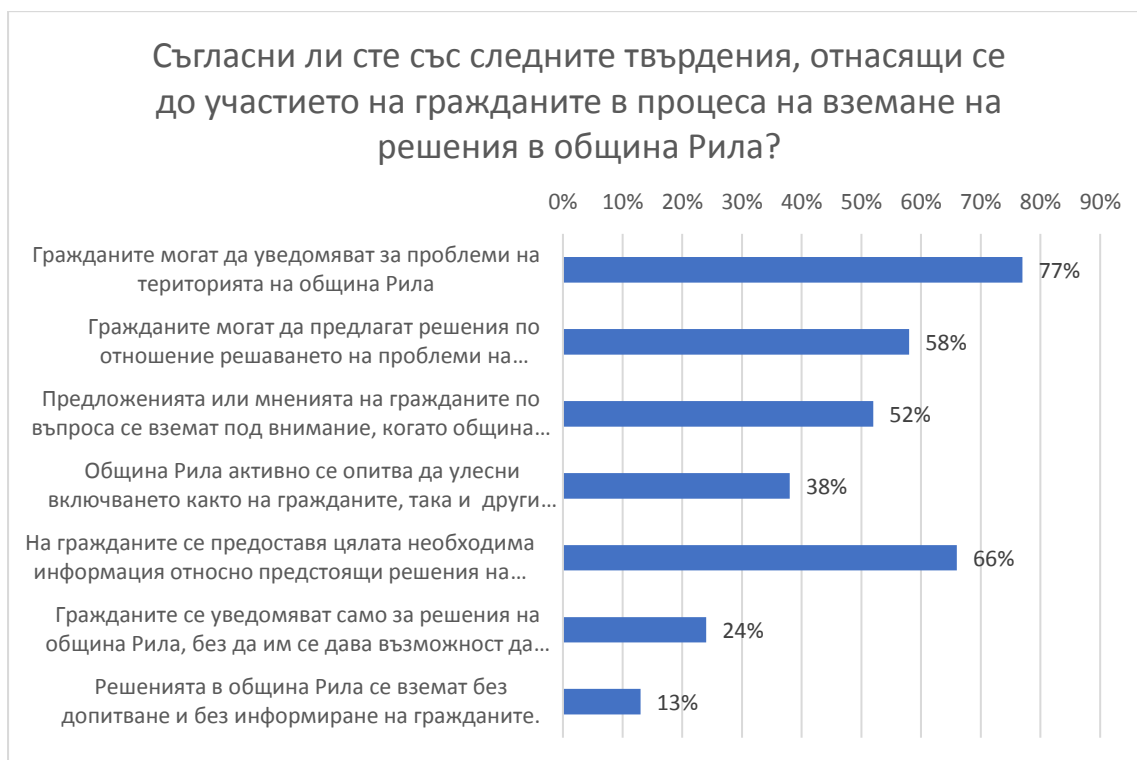

- Да, местната власт прави достатъчно,
- Да, местната власт прави достатъчно, но хората не са активни
- Местната власт не е достатъчно активна, необходими са повече усилия

B.4

Горното, съпоставено с отговорите на следващия въпрос показва, че между гражданите на общината и местната власт действително има сравнително добра комуникация. Много вероятно това да се дължи и на демографската структура на общината, съответно на концентрацията на по-голямата част от населението в общинския център. Улесненото общуване, което става ясно от фокус групите, в рамките на малкия град предполага лесно разпространяване на новини и информация за действията на общината.

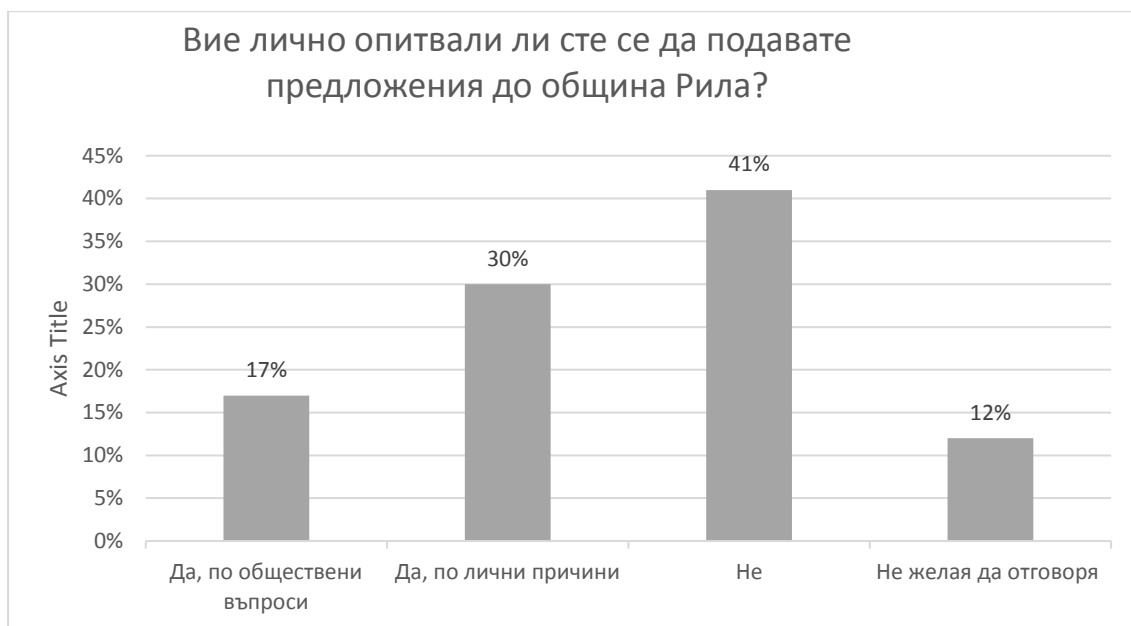
Ясно подчертано е мнението, че гласът на гражданите „се чува“, когато те са активни по отношение на общински теми и политики. Мнението, че „на гражданите се предоставя цялата необходима информация относно предстоящи решения на община Рила“, което събира подкрепа при 77% от отговорилите е подкрепено високо при всички възрастови групи, като на обратния полюс е „решенията в община Рила се вземат без допитване и без информиране на гражданите“, което доминира при по-възрастните респонденти – мъже. Също предимно мъже са предпочели отговора, че гражданите на Рила основно биват уведомявани за решенията на местната власт, но няма възможност да влияят върху тях. Не се наблюдават специфични натрупвания по отношение на релацията с образование и доходи.

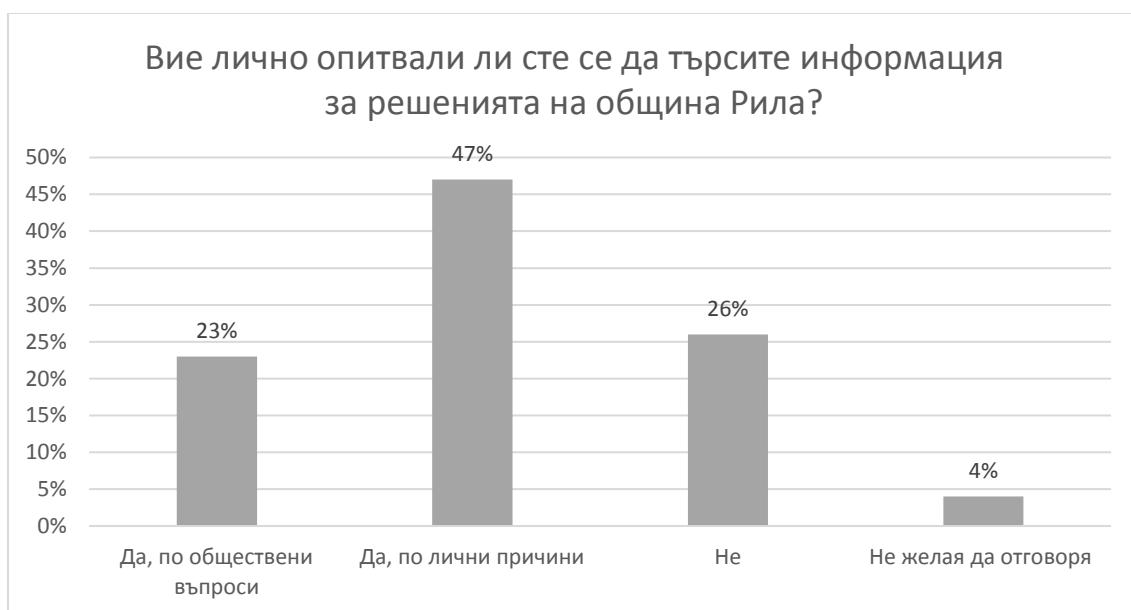
B.5

При формулираните като блокови въпроси 6, 7 и 8, които касаят лично участие в процеса на комуникация между граждани и община, отчетливо се наблюдава обичайната поляризация между хиперактивни и хиперпасивни граждани. Въпреки подчертано позитивните отговори на предишния въпрос, ниското ниво на лично участие, което споделят анкетираните поставя въпроса доколко отговорите им с резултат от преки впечатления, а не от опосредствани разкази. 30% са подавали предложения до общината по лични въпроси, което ясно ориентира целта и посоката на взаимодействие между общинските служители и гражданите.

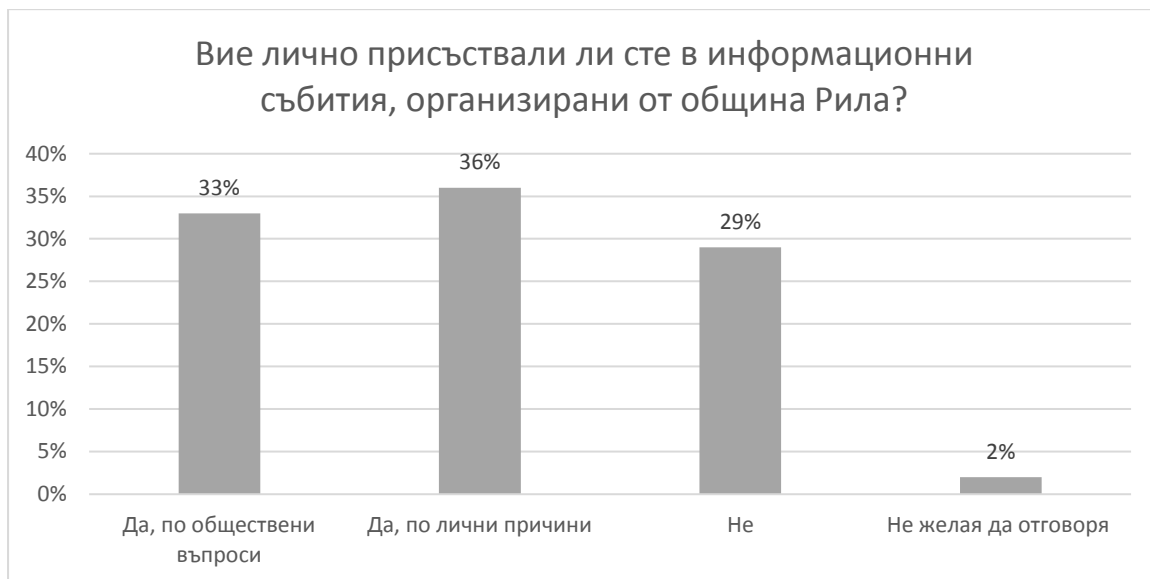
По-активни в търсенето на информация за решения на общината се оказват мъжете (62%), отчетливо хората със средно и висше образование (70%) от отговорилите положително.

B.6

B.7

B.8

Високият брой твърдения, че гражданите са участвали в информационни събития организирани от общината е като цяло нетипично за взаимоотношението граждани-местна власт, но най-вероятното обяснение на това са отново спецификите на малкия град, малката община, относително познати като общност и ангажирани в разрешаване на проблемите на съвместното живеене. Потвърждение на това много ясно се забеляза и при фокус групите, където се установява добро ниво на комуникация между гражданите и общинските служители. По отношение на въпрос 9, също не е изненадващо, че висок процент (54%) заявява готовност да участва в бъдещи консултации организирани от общината, както и до сега преимуществено мъже (61%), както и респонденти със средно и по-високо образование (72%).

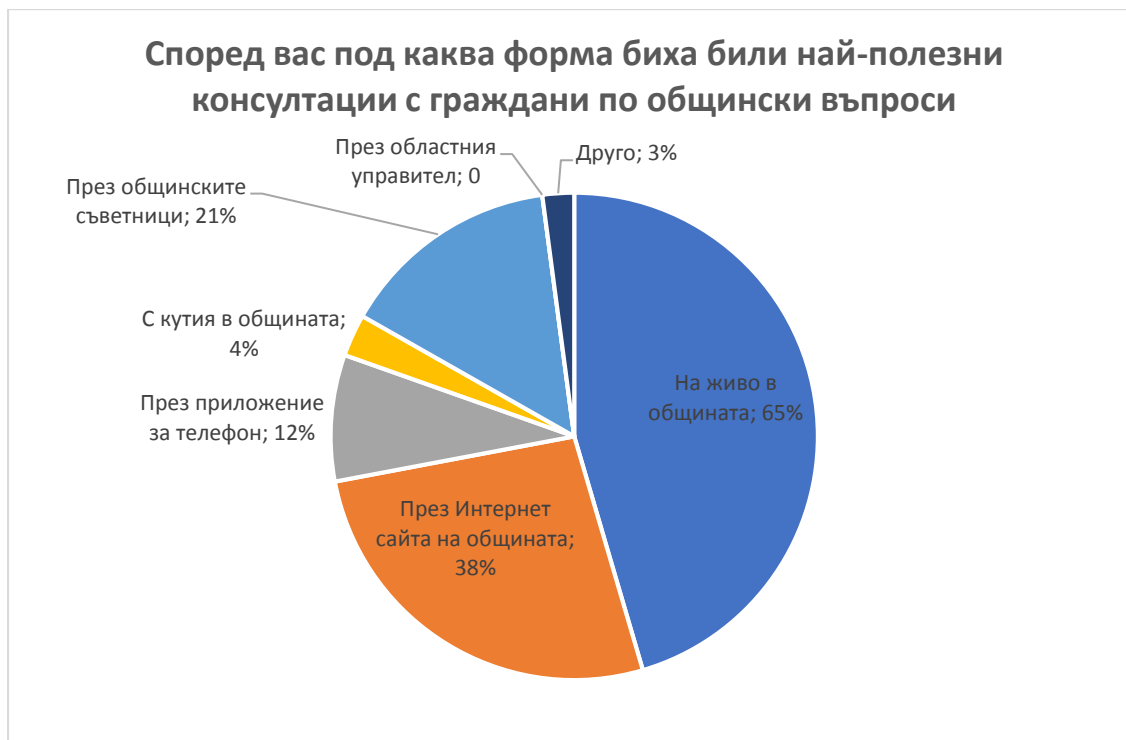
Анкетираните показват резонен интерес към различните политики на общината, преобладаващо към тези в сферата на образованието, здравеопазването и благоустройството - неща които са характерни за всяка една община. Като цяло високият брой на отговорилите (при възможни повече от един отговор) говори за интерес у респондентите както към темите, така и по отношение на комуникацията с местната власт. Както се вижда обаче, всяка една от темите е посочена от сравнително висок дял от интервюираните лица, което показва, че по-скоро тези проблеми са с по-висока степен на видимост и значимост за гражданите, което ги прави важни и по тях може да се работи

ДОПЪЛНИТЕЛНО.

За доброто ниво на комуникация в общината говорят и отговорите на въпрос 11 - това, че голяма част от интервюираните предпочитат до тях да се допитват на живо, вместо анонимно, както е предложеният вариант с кутия в общината. Увеличената достъпност до Интернет резонно е предпочитано около 40% от интервюираните, основно хора със средно и високо образование, както и със сравнително по-високи лични доходи (над 1000 лв.), мъже, което може да бъде обяснено с възрастовата специфика на извадката. Най-значимите групи подкрепящи този подход са хората на възраст между 18-24 и тези между 40-54 години. Макар и в разрез с доброто отношение към дейността на общинския съвет, много малка част от интервюираните са склонни да общуват с общината чрез общинските съветници. Вероятно в случая става дума за разбиране на личното гражданското участие като участие в общи събития, а не в индивидуални срещи. Нулевият брой отговорили „през областния управител“ вероятно се дължи на голямата отдалеченост на общината от областния център Кюстендил.

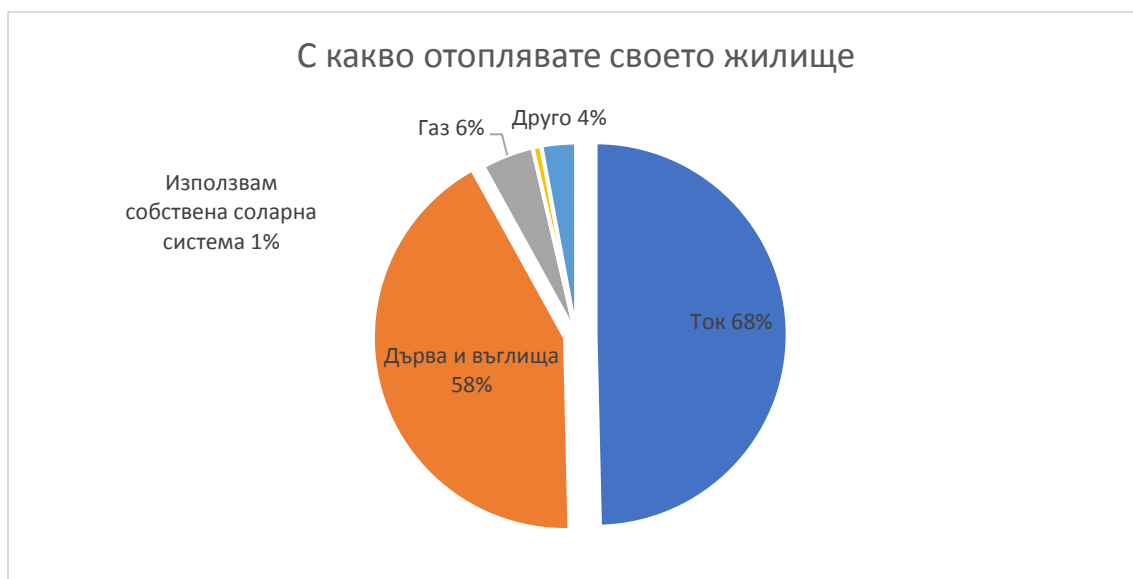
В. 11

От анализа на въпросите до тук и на база разговорите от фокус групите могат да бъдат направени няколко извода:

- В община Рила се наблюдава активна връзка между граждани и местна власт;
- Наблюдава се високо ниво на доверие сред гражданите на община Рила към местната власт, съчетано с мнение за прозрачно и достъпно до гражданите управление.
- Видимо от отговорите на въпросите, в община Рила съществува добра комуникация между гражданите и местната власт, което улеснява възможностите за активно включване на гражданите в процеса на формулиране и съгласуване на общинските политики.

Вторият блок въпроси, ориентирани около енергийната ефективност и култура на гражданите на община Рила показват, че по-голямата част от респондентите отопляват жилището си с електричество (68%), а 58% с дърва и въглища. Предвид това, че респондентите могат да дават повече от един отговор, вероятно се касае за съчетаване

на двата типа отопление. Прави впечатление отсъствието на соларни системи и на отопление на битова газ.

Вероятно заради по-разпространената употреба на електричество за отопление, с високата му цена, корелира и наличието на енергоспестяващи подобрения в жилищата на интервюираните, която е видна от отговорите на следващия въпрос:

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Най-честите подобрения правени в домовете на анкетираните, с цел енергоспестяване е смяната на дограма (45%). Следващият най-чест отговор е цялостното топлоизолиране на жилището (23%). Ясно се разграничава предпочитането на методи, които ограничават не оползотворяването на топлинна енергия. Високият процент на използване на енергоспестяващи крушки е обясним с ниската им цена и достъпност, предвид почти изведените от употреба такива с нажежаема жичка. Технологиите за енергоспестяване под формата на соларни системи и използването на природен газ са сравнително непознати сред хората. Това вероятно се дължи на по-голямата финансова инвестиция, която е необходима за използването им. Подобрения в жилището си с цел енергоспестяване не са правили най-вече хората с основно или по-ниско образование и ромите, като при ромите това е почти целият дял от анкетираните. Доходите, също се оказват решаващ фактор в решението за въвеждане на енергоспестяващи подобрения, макар да се забелязва, че и част от хората с доход под 600 лева са положили усилия да ограничат разхода на топлинна енергия чрез поставяне на нова дограма.

B.14

На въпрос 14 по отношение на перспективите за подобряване на енергоспестяващите характеристики на жилищата се наблюдават ограничени намерения за топлоизолация на жилището на респондента (4%) сред анкетираните и желание за инсталиране на собствени соларни системи (5%). По-голямата част от избралите този отговор са жени и хора между 30 и 54 годишна възраст. Информираността на гражданите за мерките за енергийна ефективност, които предстоят по плана за възстановяване и развитие е ниска (5%), като се наблюдава и скептицизъм по отношение на възможното финансиране на мерки и тяхното използване. Този въпрос е в пряка връзка със следващия, „18. Имате ли намерение да се възползвате от подобно финансиране?“, при който положителните отговори са само 3%, а колебаещите се са 8%. Въпроси 15 и 16 не събират одобрение за евентуална газификация на община Рила и желание у интервюираните да се възползват от него – с по над 80% отрицателни отговори.

Вероятната причина за това е финансова, което става видимо от въпрос 19, който показва много сериозни скептицизъм по отношение на прилагането на мерките за енергийна ефективност, свързани най-вероятно най-вече с гаранциите за вложени и възстановени средства. Това се потвърждава и от отговорите на въпроса, че по-голямата част от интервюираните биха имали нужда от кредит за осъществяване на мерките за енергийна

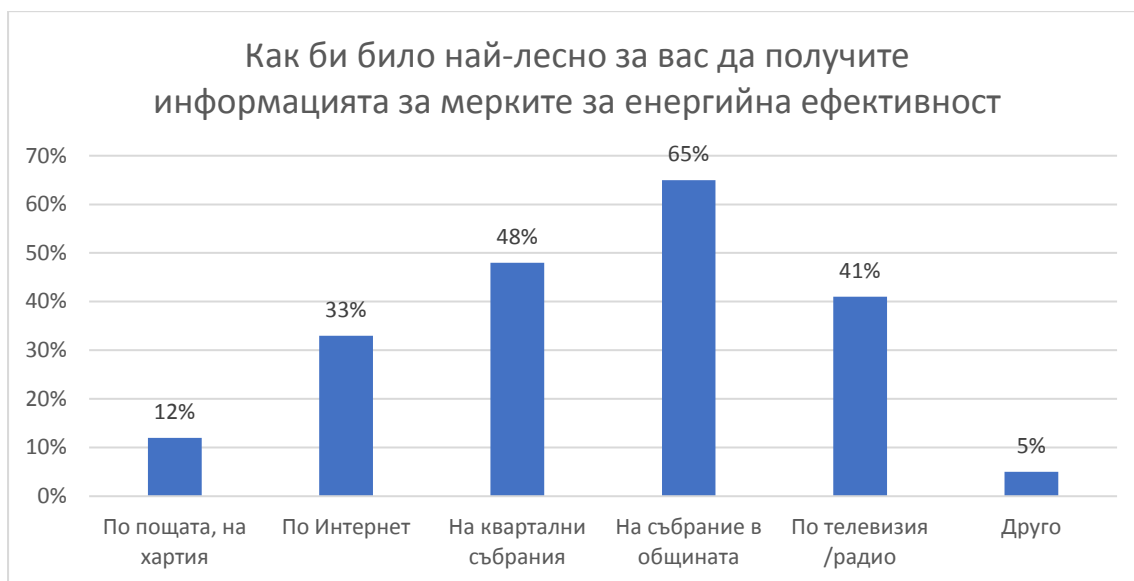

ефективност, както и от повече информация за отделните стъпки за изпълнение на тези мерки. Наличието на улеснения в процеса на кандидатстване би било голямо предимство, което се потвърждава без разлика от възрастовата и доходна група.

V.19

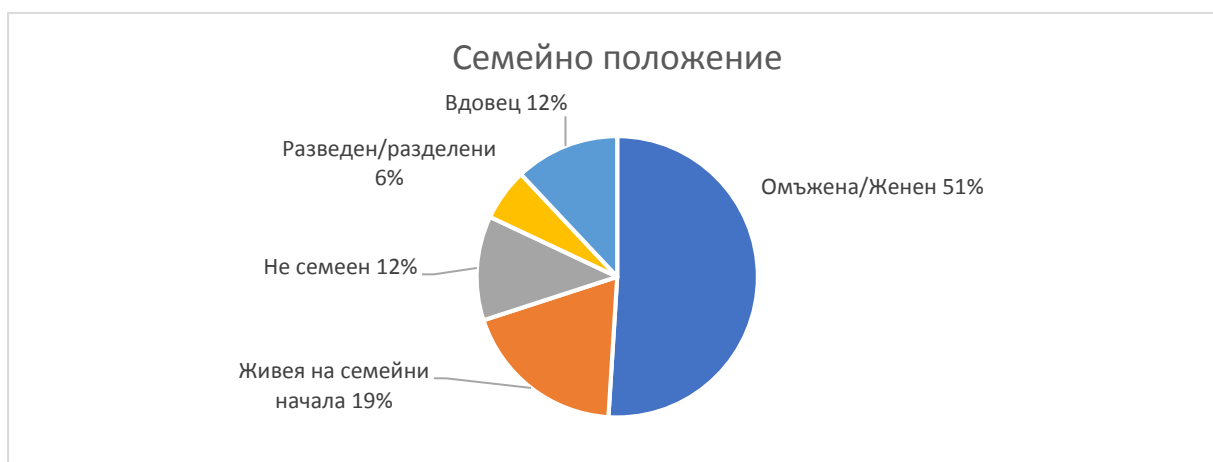
В „друго - 11%“ са включени въпроси, насочени основно по експлоатационните характеристики и устойчивост на подобни инвестиции, включително търсене на обяснение за времето на изплащане, спецификите на инсталациите и др. Това ясно показва необходимостта от провеждането на по-сериозна информационна кампания в посока, както популяризиране на възможностите с европейско финансиране, така и за въвеждане на мерки за енергийно спестяване със собствени средства. Не се открояват обособени групи, които имат желание да се включат в подобни дейности, този отговор дават сравнително равни проценти от всички възрасти и социални групи.

B.20

Предпочитаните начини за получаване на информация по темата енергийна ефективност са по електронен или на събрание в общината, което показва високото доверие на гражданите в местната власт. Това дава основание за умерен оптимизъм за възможностите и необходимостта от провеждане на обществени кампании, насочени както сферата на енергийната ефективност, така или други сфери, които да фокусират обществения интерес към възможностите за активно включване в процеса на реализация на общинските политики и дейности в полза на гражданите на община Рила.

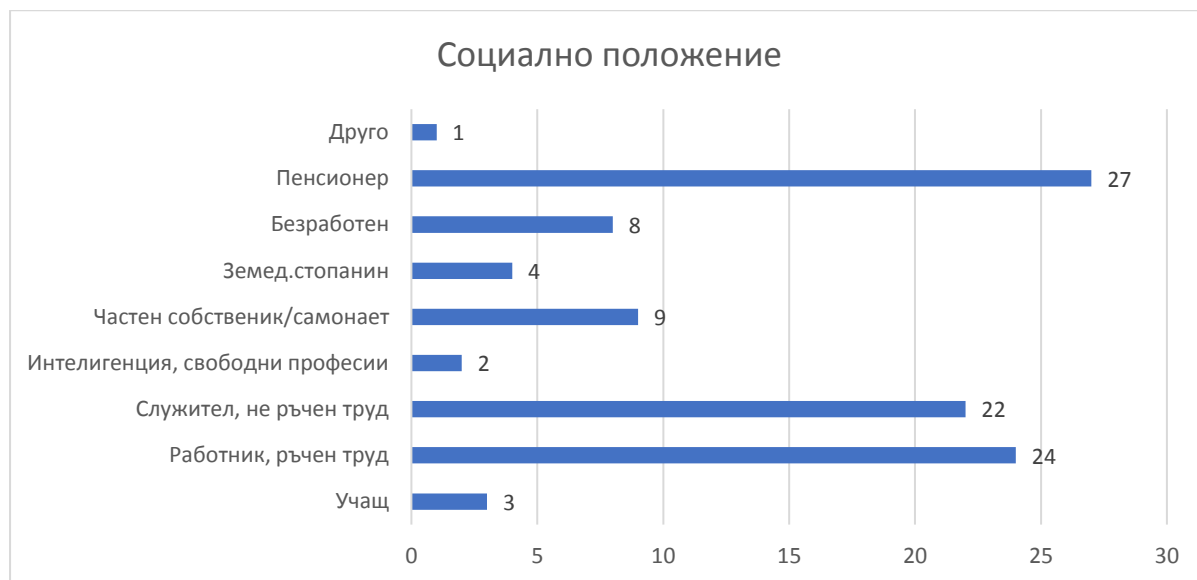
Демографските данни на включените в проучването са както следва:

Проект „Повишаване на гражданското участие в местни политики и дейности по енергийната ефективност в община Рила“ се изпълнява от Асоциация на българските градове и региони в партньорство с Българско училище за политика „Димитър Паница“ и се финансира от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

По-голямата част от участниците в проведеното проучване имат семейства или живеят на семейни начала. Повече от половината от запитаните (51%) са женени или омъжени, приблизително 19% живеят на семейни начала, а 12% са несемейни. Разведените са общо 6% от анкетираните, а 12% са загубили своя съпруг или съпруга.

Най-голяма част от респондентите (27%) са пенсионери, 22% са служители, които упражняват неръчен труд. Те са приблизително равни с дела на работниците, които упражняват ръчен труд (24%). Хората, които имат свободни професии, са едва 2%, безработните са 8%, самонаетите са 9%, учещите – 4% , а хората, занимаващи се със земеделие – 4%. Един от анкетираните не е посочил занятие. Почти половината от запитаните са заети в частния сектор – 48%. 38% от респондентите заявяват, че не работят в момента, а 14% работят в държавни институции и учреждения.

Мнозинството от хората, участвали в анкетата, се самоопределят като българи (84%). 16% от отговорилите са роми.

Хората, чиито личен месечен доход е под 600 лв., представляват най-голям дял от респондентите – 24%, хората с доход от 1201 до 1400 лв. са почти същия брой. Почти идентични като процент от общия брой анкетирани са групите на получаващите от 601 до 800 лв., от 801 до 1000 лв. и от 1001 до 1200 лв. С личен доход над тези нива са общо 8% респондента, от които 2% с доход над 1601 лв.

В заключение от анкетното проучване и проведените фокус-групи за установяване на информираността по отношение на енергийната ефективност и на гражданското участие в местните политики в община Рила могат да бъдат направени изводите, че съществува добра комуникация между граждани и местна власт, което важи и за участието на гражданите в политиките на управлението. Макар общият път на развитие да е насочен предимно към положителни промени, съществуват множество проблемни сфери, влияещи пряко върху населението, които изискват прякото му включване в процеса на вземане на решение за общото им бъдеще.

Към момента жителите на община Рила намират, както положителни, така и отрицателни страни в управлението на настоящата местна власт. Въпреки открояването на някои важни теми, които не намират решение, хората харесват живота си в общината. Запознатостта на гражданите с темата за енергийната ефективност и възможните мерки в тази посока не е голяма, което предпоставя необходимост от действия от страна на общината в тази посока.

II. АНАЛИЗ НА ПРОВЕДЕНИТЕ ФОКУС ГРУПИ

1. Обща информация – основни цели, изследователски подходи и теми

Целите, които си поставя настоящото качествено проучване, са най-общо свързани с констатиране на състоянието на взаимоотношенията между местната власт и гражданите на община Рила и информираността на последните по темата за енергийната ефективност. Или на първо място това е установяване на моментното състояние на общината, нейните силни и слаби страни, както и обективна оценка на опита на гражданите в комуникацията им с общината. Втората основна цел е свързана с потенциала и перспективите за прилагане на мерки за енергийна ефективност в домовете на гражданите, тяхната информираност по темата и очакванията им от местната власт в тази посока.

За постигането на целите бяха проведени три фокус групи – една със служители в общинската администрация, втора с представители на бизнеса и трета – с граждани от община Рила. Предварително бе изготвен дискуссионен гид с темите на разговор. Чрез тези целеви групи се търсеше обективна информация за визията на ключовите фигури и заинтересованите страни в Рила за състоянието и потенциала на общината, нейното икономическо и социално развитие, за удовлетвореността на гражданите от управлението на общината и комуникацията с тях. Важна част от разговорите във фокус групите беше темата за енергийната ефективност, която, преведена на всекидневен език означаваше разговор за отопление, осветление и очаквания за възможности за внедряване на нови технологични възможности за това.

2. Основни резултати

2.1. Проблеми на община Рила

Анализът на проведените фокус групи показва, че спонтанно посочените основни проблеми на Община Рила са едни и същи за различните целеви групи. Или може да се говори за консенсус от страна на ръководството на общината, администрацията, бизнеса и гражданите относно дефинирането на трудностите пред общината. Това са:

- Застаряващото население, демографския срив, обезлюдяването и миграцията; Администрацията и гражданите само маркират проблема, а бизнесът акцентира върху по-ниските икономически възможности на застаряващото население, намаляването атрактивността на региона и не на последно място „лятното почти тройно увеличение на населението в региона“ /приходящите имат вили или къщи/, като това не води до увеличаване приходите на общината. За общинската администрация „не трябва да има драматизъм за хората, които остават тук“, което се опитват да постигнат със серия от мерки – подобряване на инфраструктурата и пряк досег с проблемите на хората: „отидох и ги споразумях да си прокопаят заедно канала“, „искат бърза реакция, като спре тока“, „идват направо при тебе, защото те познават“.
- Демографският срив в региона ни отвежда към други икономически проблеми, пряко свързани с това – мнението на бизнеса е, че тук „няма достатъчно инвеститори“, „туристите само преминават на път за Рилския манастир“, „през седмицата почти няма живот“. Тези теми, както и финансовото състояние и стандарт на живот на гражданите в общината се разглеждат като национални проблеми, чието решаване трябва да включва и държавата.
- Инфраструктура и социална сфера; Остарялата и силно амортизирана ВИК-мрежа се посочва от всички групи като значим проблем. Отчита се, че има чести аварии с водата и тока. Състоянието на пътищата също се отчита като значим проблем, основно през зимата. Нюансите в мненията са, че състоянието на пътищата в общината като цяло е лошо, но е същото или по-добро от това в страната и в сравнение със съседни общини. Гражданите и бизнесът обръщат внимание и на незадоволителното здравеопазване, представителите на местната администрация - „ние сме отговорни, а нямаме права“, „хората не ги интересува може или не може, а как да стане“. Констатирант се случаи на безсилие на общинските власти

да решават проблемите на хората, а има такова очакване. Цялата природа и планините в региона се разглеждат като възможност за развитие.

2.2. Връзка между гражданите на общината и местната власт

Еднозначни са оценките на различните целеви групи по повечето теми, свързани с различните сектори от живота в общината. Жителите на Общината отчитат доброто й административно управление. Няма съществено разминаване между общинското управление и останалите целеви групи в мнението за състоянието на различните сектори, както и във визията за бъдещото развитие на общината. Общо е мнението, че „общината прави каквото е по силите и“, „допитват се до нас, даже ни търсят да помагаме“, „тука вариантите не са много, познаваме се първо като хора“. Според преобладаващото мнение, комуникацията между граждани и администрация е на високо ниво, услугите се предоставят веднага, макар да няма изискване да бъде така. Включените в трите фокус групи определят информираността на гражданите по отношение на местните политики като висока „който се интересува идва и пита“, във фоайето на общината и на кметските наместници в селата има поставени информационни материали, най-често свързани с услугите и наредбите на общината. Прави впечатление и пряката връзка с кмета на общината и общинските съветници, преимуществено споменавани с малки имена или нарицателни. Всички участници във фокус групи споделят за липсата на бариера в комуникацията с представителите на властта, „говорим си като хора...“, „идва кмета и казва, къде е станала аварията“. При обсъждането на конкретни теми, свързани с енергийната ефективност, разговорите се развиха и в посока развитието на общината, чистотата и проблемите на населените места, се обособиха три групи теми:

1) решаващи се или решени проблеми:

- Подобряване на уличното осветление.
- Ремонт на паркове и градинки, изграждане на детски площадки.
- Управление на отпадъците и чистота на населените места.
- Помощ и услуги за възрастни хора и хора в неравностойно положение (социални услуги, осигуряване на дърва за отопление).

2) спорни приоритети – няма обединяване около единно мнение:

- Газификация – за общинските служители и участниците в гражданската фокус група, темата не от първостепенно значение, защото „общината е малка и ефектът няма да е забележим“, „няма интерес към това“; за участниците във фокус групата с граждани е спорно и неясно дали ще е евтино или скъпо; за бизнеса е скъпо, поради което не е приоритетно;
- Соларни паркове – като цяло трите групи се обединиха около идеята, че земеделието в региона е приоритетно и изграждането на соларни паркове не трябва да бъде насърчавано, включително „биха преценили и на туризма, застрашават планината“.

3) първостепенни, важни приоритети:

- Ремонт на улиците и пътищата – този приоритет се определя от всички заинтересовани страни като много важен;
- Рехабилитация на канализацията – подмяната на водопроводната мрежа е от първостепенно значение; стара е и често стават течове и аварии; В 12 села няма изградена канализация за мръсната вода;
- Нужда от повече информация за възможностите за енергийна ефективност на битово ниво. Повечето от участниците във фокус групите имаха базова информация за възможностите за поставяне на соларни системи по проекти. Като цяло липсва информация основно за начините за финансиране и за изпълнение на евентуални проекти. Впечатление прави спестовната култура, повечето от участниците ползват енергоспестяващи уреди и осветление, отопляват се приоритетно с електричество, най-вече с климатици, въпреки възможностите за дърва, които дава Рила планина.

III. ОСНОВНИ ИЗВОДИ

Проведените групови дискусии с представители на значими за живота в Община Рила целеви групи (общинска администрация, бизнес и граждани), позволиха да се набере обективна информация както за моментното състояние на общината, така и за потенциала и приоритетите в бъдещото развитие. Налице е съвпадение на различните

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

цели групи както в дефинирането на настоящето, така и във визията за бъдещето. Като основни проблеми на общината се определят липсата на достатъчно инвестиции и работни места, ниската раждаемост, застаряването на населението и миграцията към града; лошата инфраструктура – водоснабдяване и канализация, електричество и пътища. Като успешни от всички участници в изследването се определят достъпа до образование и възможностите за спокоен живот. Близостта на община Рила до Благоевград се разглежда като предимство и възможност за живот в малкия град. По отношение на информираността на гражданите за политиките на общината, гражданската група и бизнеса твърдят, че е добра, най-вече, заради възможността пряко да общуват с администрацията. Темата за взаимодействие в сферата на енергийната ефективност и въвеждане на модерни средства за това, се разглежда като ангажимент на общината за осигуряване на информация за гражданите и консултации с „проверени фирми“ и осигуряване на възможности за финансиране през кредитни инструменти. Прави впечатление високото доверие в общинското ръководство, както до кмета на общината, така и до общинските съветници и администрация, които са разглеждани като партньори и посредници в решаването на проблемите на гражданите и бизнеса на местно ниво.